

A PROPOSICION: UNA BASE PARA A POLITICA FORESTAL

A protección da natureza, a produción de recursos e o uso social do espazo agrário.

CARLOS VALES

A Proposición de Lei de Iniciativa Lexislativa-Popular contempla varios apartados que resumen os diferentes niveis nos que propón actuacións: os aspectos de política forestal relacionados directamente coas árbores que plantar, como e con que finalidade; a utilización das materias primas do monte cara o desenvolvemento da industria forestal; aspectos da propiedade do monte, cuestión realmente transcendente na nosa complexa realidade; e aspectos de investigación e educación. Todo presidido por uns criterios informadores xerais.

Os criterios informadores marcan as directrices xerais acordes co que se debe perseguir coa política forestal que compre que elabore o goberno galego. A Proposición de Lei de Iniciativa Popular non é o texto da Política Forestal Galega. Esta deberá estar redactada de maneira moito mais detallada e proceder dunha elaboración produto dun consenso o mais amplo posíbel que garantice a súa estabilidade no tempo (unha política forestal non se pode elaborar para 5 ou 10 anos). Porén, o sentido do presente texto é moi concreto e busca uns resultados definidos: parar procesos que se consideran negativos,

abrir procesos que se consideran imprescindíbeis.

Os tres artigos iniciais da proposta de Lei resumen perfectamente o principal dos obxectivos que se pretenden. En primeiro lugar, a política forestal debe atender sempre a tres funcións básicas: protección, produción e uso social (art.º 1). Que é o que quer dicir iso? Simplesmente, para empezar, que a función dos bosques non é unicamente, en moitos casos nen siquer prioritariamente, producir beneficios económicos directos. A afirmación anterior pode chegar a parecer chocante aos non informados, e, non obstante, iso non fala do seu carácter duvidoso, senón do deformada que pode chegar a estar unha opinión pública condicionada por unha actual política forestal impresentábel. Que o bosque cumpre moitos outros servizos sociais ademais da produción de madeira é un principio básico da selvicultura. E cando o bosque deixa de cumprir esas funcións -pode facé-lo sinxelamente porque desaparece como bosque ou porque está mal planificado-, hai que atendé-las por meio de inversións tan cuantiosas e socialmente tan costosas que entón si que resulta perfectamente posíbel entender os beneficios que o bosque produciu sen que nos enteráramos.

O bosque é un lugar de expansión, de disfrute e lecer para os seres humanos moi por riba do que estamos acostumados a comprender neste noso país, e esa falta de experiencia cidadá ten moito que ver co que ven sendo a política forestal até o de agora e os obxectivos que perseguía.

Recentemente un amigo xeomófolo falaba-nos do impresionado que regresara das súas excursións de traballo en centroeuroa, onde os bosques maxestuosos e ben coidados eran "zonas de silencio" con paseos para peatóns e ciclista entre árbores espléndidas, coníferas e caducifolias, en ciclos de crecemento longos. Así tamén, algúns dos sotos millor conservados da ribeira sacra son, á caída do outono, lugares que ofrecen unha imaxe plausíbel de como imaxinar-me certos recunchos do paraíso.

OS BENEFÍCIOS DO BOSQUE

Protección: O bosque protexe a água que bebemos da contaminación, protexe á água que permite vivir ás troitas que capturan os pescadores; o bosque protexe á terra da erosión, protexe aos encoros do enfangamento evita a súa colmatación anticipada evitando perdas de miles de millóns de pesetas; protexe bancos marisqueiros das rias; protexe á fauna e a outros organismos da extinción biolóxica.

Produción: O bosque produce riqueza directamente, e non só madeira, aínda que tamén madeira. Pero produce, ou pode producir, segun o seu coidado e ordenación, frutos, cogumelos, leña, mel, plantas medicinais. Todos estes produtos son materias primas capaces de promover un sector industrial transformador das mesmas que xere moitos postos de traballo e riqueza. Sector industrial que pode incluír desde a fabricación de papel á de móbéis, desde o marrón glacé até as herboristerías.

Uso social: O bosque é un lugar de espallamento e paseo. E tamén importantísimo para dúas actividades, que mobilizan a tantas persoas, como a caza e a pesca.

Son moi diferentes os ríos que teñen bosque nas súas marxes daqueles que están abandonados de frescor e de sombra. Da mesma maneira, o bosque é lugar de refuxio, de alimentación e cría de moitas especies cinexéticas.

pode ser catastrófico. Se esas ladeiras son de propietarios privados, pode impedir-se-lles someté-las a explotación forestal (e de feito debe impedirse-lles), pero sería moito máis razoábel que terreos que cumpren unha función social, da que se beneficia o conxunto da sociedade, formen parte do patrimonio público, e non que sexan xestionados pola iniciativa privada, que de non poder extraer-lle beneficios, seguramente mostrará moito menor interese pola súa boa xestión e conservación. Da mesma maneira, hai bosques en Galiza que teñen unha importancia excepcional como redutos de especies moi ameazadas da nosa flora e fauna.

A función que eses bosques cumpren como garantías da supervivencia desas especies é incomensurabelmente superior a todo o beneficio que se poida extraer da súa explotación económica. É outravolta lóxico que, dado o interese social deses enclaves e a tremenda importancia capital da súa correcta xestión, esta non sexa deixada e mans privadas.

Unha relación directa con aspectos anteriormente expostos ten o art. 3.º. Como xa antes informamos a nosa contraditoria -e negativa- situación fai que os bosques climáticos galegos, o máis representativo do noso patrimonio natural, ocupen unha superficie de extensión testemuñal. Estes bosques son importantes por si mesmos, e son-no as especies arbóreas que os constitúen, habida conta de que á súa calidade ambiental e paisaxística unen unhas posibilidades potenciais de produción madeireira e de derivados até hoxe desaproveitadas. Portanto, a recuperación destas especies e a súa expansión redundaría en beneficios inmediatos nos tres aspectos antes sinalados: produtivo, protector e de disfrute social do espazo forestado.

Outro dos aspectos da Lei de Iniciativa Lexislativa Popular é a que fai referencia ás especies arbóreas que deben ocupar os nosos montes, a que tipo de bosques debemos ter. Como xa explicamos antes, os nosos bosques están convertidos en inmensos monocultivos e a súa función casi exclusiva é a produción de fibra para fabricar celulosas e taboleiros de aglomerado. Do que se trata é de frear esa tendencia, para que a produción do monte sexa máis variada e para que o bosque cumpra tamén as outras funcións ademais da produtiva, aínda que se pode afirmar, xa que a actual obsesión polo eucalipto está perxudicando seriamente ao piñeiro e con el ao importante sector económico que este sustenta. Pero un dos obxectivos claves é salvar o noso

Un segundo aspecto de carácter xeral para calquer política forestal sería que se pretenda levar a cabo en Galiza é o incremento do patrimonio forestal público (art. 2.º). A razón é doada de explicar. Como dicíamos anteriormente, hai bosques que se xustifican non pola súa importancia produtiva directa, senón porque cumpren algun tipo de función socialmente importante. Un par de exemplos bastarán para entendé-lo. Moitos ríos galegos presentan nalgún tramo do seu curso vertentes de escarpadas ladeiras. O mellor que pode acontecer nesas ladeiras é que sosteñan un bosque, pois este evitará o deterioro das mesmas e o do propio río, ademais doutras funcións beneficiosas. Agora ben, someter esas ladeiras á explotación (sacas de madeira)

bosque autóctono, e con el a nosa fauna e a diversidade biolóxica de Galiza. Para salvar a nosa natureza non chega con establecer unhas cantas reservas naturais. Habida conta de que a tendencia á artificialización do entorno é cada vez maior (urbanización, contaminación, etc.) o futuro das reservas e de moitas das súas especies estaría

como enclaves privilexiados de investigación, e, ademais, calquer estratexia de conservación biolóxica en Galiza os necesita, precisa deste tipo de bosques. En todo caso, non son máis que a 5.ª parte do territorio forestal!. Precisamente por esa exíxua superficie, non se debe entender que será este o único territorio forestal ocupado polas especies

cantado. É imprescindible conservar áreas de natureza que actúen como amortiguadores da transformación negativa que está padecendo o noso medio natural. Da mesma maneira que comprobamos que cada vez son gañadas máis áreas pola degradación, necesitamos garantir a ganancia de áreas para a conservación biolóxica.

Por iso propon-se que o 20% da superficie de vocación forestal de Galiza (os 2/3 do noso territorio) sexa usada prioritariamente con ese fin. Iso o que quer dicir é que esa superficie estaría ocupada por fragas, no sentido estrito que esa palabra ten, é dicir, bosques caducifolios multiespecíficos non ordenados para explotación senón para permitir a súa evolución até a situación óptima, o estado climax. Que sexan bosques de conservación non quer dicir que non poidan ser explotados, pero esta explotación económica ten que compatibilizarse coa conservación biolóxica. Para garantizala, un 5% destes bosques, aqueles máis extraordinarios, o cerne dos máis grandes, serán reservas biolóxicas integrais, é dicir, santuarios para a fauna (e con ela de todos os demais organismos). A quen estas medidas lle poidan parecer excesivas, sinalaremoslle que suministrarían multitude de servizos como lugares de expansión e lecer para a poboación,

autóctonas tamén deben ser plantadas noutros lugares con fins de produción forestal. Precisamente o que se propón na Iniciativa Lexislativa Popular é a diversificación urxente das especies que compoñen e das producións que xeran os nosos montes arborados. É doado imaxinar-se (e soñar que esa imaxe se realice) montes cubertos por bosques mixtos de coníferas e caducifolias, con extraccións de madeira en diferentes turnos, montes cubertos con parcelas de diferentes especies crescendo unhas ao carón doutras; bosques adevesados onde as árbores conviven cos pastos comestos polo gando. As posibilidades forestais dos nosos montes están moi por riba da realidade monótona, perigosa económica e ecoloxicamente, que a súa visión actual nos ofrece.

Por fin, sinalar a importancia das propostas que fan referencia a medidas destinadas a manter a capacidade produtiva dos solos, que prácticas selvícolas inaxeitadas poden derramar en poucos anos (Art. 9.5), aqueles que persiguen evitar a degradación xenética das especies forestais (Art. 12.ª), es as que pretenden evitar a perda de enclaves de diversidade ecolóxica tan importantes como subvaloradas, cuxa perda sería irreparable (art. 10.ª). ■